

COLUMN

VAN KAPITAAL BELANG - IVE MARX

Geen land voor jong volk

02 FEBRUARI 2016 | Ive Marx is hoogleraar (UAntwerpen) en doceert vooral in de opleiding sociaaleconomische wetenschappen. Wekelijks komt op dinsdag een gezaghebbende econoom aan het woord.

Het idee dat de welvaartsstaat onbetaalbaar wordt is ongeveer even oud als punk, en een heel stuk levender.

We schrijven 1981. Het zijn donkere dagen. De werkloosheid, de inflatie en de staatsschuld zijn nog zowat het enige dat stijgt. Een geruchtmakend Oeso-rapport komt uit en stelt onomwonden dat het zo niet verder kan in de westerse welvaartsstaten. Ofwel remmen we de sociale uitgaven af, ofwel zijn we economisch gedoemd.

We schrijven 2016. De welvaartsstaat is ondertussen nog een stuk duurder, inflatie is dood en wij met zijn allen desondanks een heel stuk welvarender.

Maar laat dat de doemdenkers niet stoppen. Ze hyperventileren dezer dagen over het feit dat de uitgaven voor de sociale zekerheid de kaap van de 100 miljard euro hebben overstegen. De inkomsten ook, zo merken anderen dan weer koeltjes op. Beter nog, met wat economische voorspoed stijgen die inkomsten de komende jaren sterker dan de uitgaven. Geen paniek dus. Vanuit politieke hoek komen dan ook vooral sussende signalen. Oef, het status-quo is gered.

Hoe spijtig is dat. Wie goed kijkt naar de evolutie van de sociale uitgaven, merkt iets op. Meer geld voor oude mensen, minder voor jonge mensen.

Dat heeft natuurlijk veel met demografie te maken. Meer ouderen, dus meer gepensioneerden. En die leven almaar langer. De meisjes die nu worden geboren hebben meer kans dat ze wel 100 jaar worden dan niet. Zelfs met pensioen op 67 is dat behoorlijk lang chillen na het werk.

Er is niet zo heel veel dat we op dat vlak kunnen doen op korte termijn. Nog langer

werken natuurlijk, maar laten we de impact daarvan ook niet overschatten. We kunnen verder sleutelen aan de pensioenen. Ik zeg wel 'verder', want er is al veel gesleuteld aan de pensioenen, vaak weg van de schijnwerpers, dikwijls door allerlei 'technische' ingrepen, of non-ingrepen, die behoorlijk grote effecten zullen hebben over de langere termijn.

De crux van de kwestie is of we nog lagere eerstelijnerpensioenen willen. Die zijn al laag, zeker de laagste pensioenen maar eigenlijk ook de hoogste, dus heel veel ruimte is er niet om daar de uitgavengroei te verminderen. Vele gepensioneerden hebben inderdaad een eigen woning, maar die onderhoudt zichzelf niet zonder genoeg cash. Uitgaven voor gezondheid en zorg? De vraag is niet of ze zullen stijgen, maar wel hoe snel en hoe sterk.

Ondertussen zijn de jongeren de dupe. Dat zal er niet op verbeteren, tenzij we niet meegaan in de dwanggedachte dat de socialezekerheidsuitgaven aan een plafond zitten.

Het begint al bij de geboortepremie. Die bedraagt niet eens één maand gemiddeld pensioen. De kinderbijslag heeft de voorbije decennia de welvaartsgroei van geen kanten gevolgd. De kinderarmoede is gestegen tot een peil dat we beschamend mogen noemen. Het vroegere wachtgeld – nu heet dat inschakelingsuitkering – is serieus gekort. Het aantal jongeren die aanspraak maken op het leefloon stijgt. Ondertussen vinden ze het moeilijker om een betaalbare woning te vinden, om nog te zwijgen over een lening als ze die woning zouden willen kopen. Als ze werk hebben, dan werken ze zich kapot tot ze eind van de 50 nauwelijks meer kunnen. Onze tewerkstellingsgraad bij 55-plussers is bij de laagste in Europa, onze tewerkstellingsgraad bij jonge moeders bij de hoogste. Dat zegt iets.

Jongeren verwachten steeds minder van de sociale zekerheid en dus gaan ze steeds meer voor de *opt-out*. Ze worden zelfstandige, al dan niet met een duwtje van hun werkgever. Sorry, ik bedoel natuurlijk hun 'klant'. Al die jongeren die zelfstandige worden, het staat allemaal zo mooi in de statistieken. Wat is dat hier een land van jonge entrepreneurs zeg. Maar er is een meer sinistere onderliggende realiteit; velen geloven niet meer dat ze nog iets zullen hebben aan de sociale zekerheid.

Ondertussen wringen politici zich in de kijker in debatten over een herfederalisering die er natuurlijk nooit komt. Over die cruciale brok van de sociale zekerheid die dan eindelijk na miljoenen uren gepalaver werd geregionaliseerd – de kinderbijslag – horen we ze nauwelijks of niet. Sterker, de Vlaamse regering slaagt erin die zo hard bevochten eerste pijler van de Vlaamse sociale zekerheid niet eens te indexereren.

Hoe vreemd is dat allemaal. Hoe vreemd ook dat jongeren dat maar allemaal laten betijen. Veel punk was niet om aan te horen, laten we dat toegeven. Maar wat meer punk-attitude zou de jongeren van vandaag niet misstaan.

Ive Marx is hoogleraar (UAntwerpen) en doceert vooral in de opleiding sociaaleconomische wetenschappen. Wekelijks komt op dinsdag een gezaghebbende econoom aan het woord.

Wat is dat hier een land van jonge entrepreneurs zeg. Maar er is een sinistere onder- liggende realiteit